Název pracovního listu: OHROŽENÉ DRUHY ZVÍŘAT

Kód pracovního listu: ….
Průřezové téma: Environmentální výchova, Mediální výchova
Klíčové kompetence: *kompetence k učení, kompetence k řešení problémů, kompetence komunikativní*
Autor: Eva Mlčochová

Úkol 1

Výklad
Texty 1, 3, 4 pocházejí z internetových zdrojů, text 3 je přepisem článku v novinách, ačkoliv se jedná o články o téže události, poslední dva texty podávají zjednodušené a zavádějící informace, protože jejich autoři nekriticky převzali zdroje.

Metodické poznámky
Úkol může být zpracován individuálně i ve skupinách

Řešení
1. Texty 1 a 2 správně uvádějí informaci o vyhynutí západního poddruhu nosorožce dvourohého, kdežto texty 3 a 4 hovoří nesprávně o vyhynutí celého druhu nosorožce dvourohého, tyto informace uvádějí i v titulku. Zavádějící informace jednotliví autoři přebírají jeden od druhého bez ověření.

Úkol 2

Výklad
Úkolem žáků je vyhledat v textech odpovídající informace

Metodické poznámky
Náměty k další diskusi:
Co je to pytláctví, kdy a proč vzniklo, co je komerční pytláctví? Odpovědi lze nalézt např. na http://cs.wikipedia.org/wiki/Pytl%C3%A1ctv%C3%AD

Řešení
Pytláctví motivované zájmem o údajně léčivé vlastnosti rohu nosorožce nebo poptávkou po rohovině na výrobu rukojetí luxusních obřadních dýk + nedostatečný zájem (místních politiků)

Úkol 3

Výklad
Žáci dedukují, jakým způsobem pracuje IUCN, než oficiálně prohlásí určitý živočišný druh/poddruh za vyhynulý.

Metodické poznámky
Je vhodné použít metodu brainstormingu

Řešení
Text 1: "V důsledku toho byl tento poddruh předběžně prohlášen za vyhynulého"; text 2: V důsledku masivního lovu 10. listopadu 2011 oficiálně zanikl západní poddruh nosorožce dvourohého; text 3, popř. 4: Mezinárodní unie pro ochranu přírody a přírodních zdrojů (IUCN) oficiálně vyhlásila nosorožce dvourohého za vyhynulý druh (pozor na zavádějící informaci – vyhynulý je poddruh nosorožce dvourohého západního!!! ne celý druh). První text byl zveřejněn v roce 2006, další v roce 2011. V mezidobí probíhalo pátrání po těchto nosorožcích – bez úspěchu.

Úkol 4

Výklad
Žáci vyhledávají synonymní výrazy.

Metodické poznámky
Upozornit žáky, jak je (nejen) pro novináře důležitá bohatá slovní zásoba

Řešení
Vyhynul, nepodařilo se objevit žádnou známku existence, tragédie, kterou nelze vrátit zpět, nebyl objeven sebemenší náznak přítomnosti nosorožce

Úkol 5

Výklad
Žáci vyhledávají v textu odpovídající obrazné pojmenování

Metodické poznámky
U tohoto úkolu je možné si připomenout, co jsou to obrazná pojmenování

Řešení
… na poslední chvíli utekl hrobníkovi z lopaty
… pomoc pro africké nosorožce se neobejde bez finančních investic, vyrovnaných politických a ekonomických podmínek a bez tvrdého postupu proti nelegálnímu lovu. Místní úřady se musejí na nápravě aktivně podílet.

Úkol 6

Výklad
Žáci vyhledávají potřebné informace z textu

Metodické poznámky
Jedná se o nácvik čtenářské gramotnosti

Řešení
nosorožec dvourohý, nosorožec tuponosý, nosorožec jávský, nosorožec sumaterský, nosorožec indický

Úkol 7

Výklad
Žáci vyhledávají potřebné informace z textu

Metodické poznámky
Jedná se o nácvik čtenářské gramotnosti

Řešení
Mezinárodní unie pro ochranu přírody a přírodních zdrojů (IUCN) – text 2

Úkol 8

Výklad
Žáci vyhledávají potřebné informace z textu

Metodické poznámky
Jedná se o nácvik čtenářské gramotnosti

Řešení
Červený seznam, červená kniha

Úkol 9

Výklad
Žáci vyhledávají potřebné informace z textu

Metodické poznámky
Jedná se o nácvik čtenářské gramotnosti

Řešení
Tygr (čínský), rys iberský, orangutan, šimpanzi, gorily; kůň Převalského; v ČR sysel

Úkol 10

Výklad
Žáci vyhledávají potřebné informace o ohrožených živočišných či rostlinných druzích a připraví si referát

Metodické poznámky
Úkol může být zadán jako domácí úkol, úkol lze samozřejmě i vynechat.

Úkol 11

Výklad
Žáci vyhledávají potřebné informace z textu a na Internetu

Metodické poznámky
Jedná se o nácvik čtenářské gramotnosti

Řešení
ZOO Praha: kůň Převalského, gorily; ZOO Dvůr Králové nad Labem: nosorožci

Úkol 12

Výklad
Žáci vyhledávají potřebné informace

Metodické poznámky
Žáci se mohou blíže seznámit se Slovníkem cizích slov v knižní podobě nebo na Internetu; úkol lze rozšířit o informace z článku

Co to je biodiverzita a proč ji chránit?
(zdroj: http://www.veronica.cz/?id=431)
Pojem biodiverzita (dle Konvence o biologické rozmanitosti) zachycuje rozmanitost živých organismů na Zemi, což zahrnuje rozmanitost druhů, v rámci druhů i diverzitu ekosystémů. Můžeme mluvit o biodiverzitě celosvětové, české i o biodiverzitě na úrovni konkrétních lokalit.
Lidskou činností způsobujeme degradaci ekosystémů a životního prostředí, ohrožení populací mnoha druhů a úbytek nenahraditelných přírodních zdrojů, což vše znamená značné snižování biodiverzity v celosvětovém měřítku. Odhaduje se, že úbytek biodiverzity je v současné době 100 až 1000krát rychlejší, než kdyby byl způsoben pouze přírodními procesy. Navíc se tlak na ekosystémy spíše zvyšuje - zvyšuje se poptávka po zemědělské půdě, potravinách atd.
Z konkrétních příkladů:

- Mezi léty 1970 a 2000 klesl celkový počet druhů na Zemi o

40 %, konkrétně druhů vodních a mokřadních o 50 %.
- V Severním Atlantiku se za posledních 50 let snížilo množství ryb o 66 %.
- Každoročně ztrácíme asi 6 milionů hektarů tropických deštných pralesů.
- V Karibské oblasti ubylo za posledních 30 let až 50 % plochy korálových útesů.
- Červený seznam IUCN eviduje celosvětově téměř 17 tisíc druhů ohrožených vyhynutím. V rámci živočichů je to 21% savců, 12 % ptáků, 31 % plazů, 30 % obojživelníků a 37 % ryb. Jen v Evropě je to dle evropského červeného seznamu 23 % obojživelníků, 19 % plazů, 15 % savců a 13 % ptáků.
- Hodnota služeb celosvětového ekosystému se odhaduje na 16 000 až 64 000 miliard USD.

Proč je biodiverzita důležitá?

Stále pokračující snižování biodiverzity bezpodmínečně vyústí v rapidní pokles přírodního bohatství a ohrozí poskytování ekosystémových služeb, kterých naše společnost využívá. Prvotní zdroj většiny produktů, které běžně a se samozřejmostí používáme, pochází z přírody.

Z příkladů:

Jestliže vymizí bakterie a houby, které zajišťují rozklad organických zbytků a tím zúrodňují půdu, dramaticky poklesne zemědělská produkce. To stejné hrozí, jestliže se sníží množství hmyzu, který zajišťuje opylování hospodářských plodin. Také 42 % léků používaných proti rakovině pochází z přírody. O mnohých dalších ještě ani nevíme.

Se ztrátou biodiverzity tedy ztrácíme nejen krásu a bohatost přírody, ale také destabilizujeme ekologické procesy, na kterých závisíme. Přitom na zdravých ekosystémech závisí budoucnost lidstva. Snižováním biodiverzity tedy ohrožujeme především sami sebe.

Co biodiverzitu ohrožuje?

- 99 % ohrožených druhů je ohroženo kvůli lidské činnosti
- degradace a ztráta biotopů patří mezi hlavní ohrožující faktory - má dopad na 86 % všech ohrožených ptáků, 86 % ohrožených savců a 88 % ohrožených obojživelníků
- zavlékání cizích druhů - v ČR především problém s netýkavkou žlaznatou, křídlatkami, akátem, americkými raky atd.
- přílišné využívání a tím vyčerpávání přírodních zdrojů a ekosystémů - těžba surovin, rybolov, lov atd.
- znečištění prostředí a nemoci
- změny klimatu - mění migrační chování druhů, blednutí korálů atd.

Co je potřeba udělat pro zachování biodiverzity?

- Druhy a ekosystémy potřebují prostor k obnově a rozvoji. Přinejmenším 10 % všech ekosystémů by mělo být chráněných.
- Bez biodiverzity nebude zemědělství. Zemědělství svými praktikami často ohrožuje ekosystémy i neprodukční druhy - nižší používání pesticidů a umělých hnojiv je klíčové pro zachování biodiverzity. Principy ekologického zemědělství mohou sloužit jako dobrý příklad.
- 75 % všech rybářských lovišť je vyčerpáno, mnohé druhy ryb (například treska nebo platýs) jsou již ohroženy. Musíme jich tedy využívat s mírou a udržitelněji.

- Stavba silnic, továren a obytných domů ničí habitaty rostlin a živočichů. Jestli městský i venkovský rozvoj nebude zohledňovat potřeby přírody, našemu okolí bude brzy dominovat beton a znečištění prostředí.
- Klimatické změny se v současnosti považují za největší výzvu lidstva. S měnícími se podmínkami se budou měnit také ekosystémy a habitaty živočichů a rostlin. Musíme bojovat s příčinami klimatických změn a uzpůsobovat podmínky k tomu, aby druhy mohly migrovat nebo se adaptovat na nové prostředí.
- Jestliže vypustíme živočicha nebo rostlinu mimo jeho/její obvyklý habitat, může zemřít. V jiných případech se může stát druhem invazním a ohrožovat místní floru a faunu. Jelikož nikdy nevíme, do které z těchto kategorií daný druh bude patřit a jak se bude v nových podmínkách chovat, zamezení těmto invazím je klíčové.
- Biodiverzita je základem udržitelného rozvoje. Ekosystémové služby poskytují základ všem ekonomickým aktivitám. Ochrana biodiverzity tedy musí být zakomponována do všech oblastí politického rozhodování.

Řešení
Biodiverzita - vlastnost veškerých živých systémů vykazovat rozdílnost

Úkol 13

Výklad
Žáci pracují s klíčovými slovy, snaží se o zobecnění textu

Metodické poznámky
Upozorněte na roli titulků v médiích (srovnejte s nepřesnostmi v titulcích u textů 3 a 4)

Úkol 14

Výklad
Základní význam slovesa „mít“ je vlastnit, používá se ho i jako modálního slovesa, např. Teď *má pracovat*. V poslední době se zejména v médiích často používá slovesa „mít“ k vyjádření domněnky: Politik měl urazit svého protivníka minulý týden…, pachatel měl ukrást … apod.

Řešení
V Asii měli pytláci zabít posledního volně žijícího jedince loni (text 3). Spojení *měli zabít* znamená vyjádření domněnky. Lze přeformulovat např. takto: Podle oficiálně nepotvrzených zdrojů pytláci zabili posledního nosorožce loni.

Úkol 15

Výklad
Žáci se učí kriticky zpracovávat informace

Metodické poznámky
Ověřte s pomocí vyučujícího biologie, která informace je pravdivá

Řešení

Informace z textu 4 zní: Podobný osud ve střední části afrického kontinentu hrozí i nosorožci tuponosému, zvanému též bílý, který je druhým největším suchozemským zvířetem hned po slonu. Obrázek naproti tomu ukazuje, že nosorožec bílý je menší než nosorožec indický…

Úkol 16

Výklad

Žáci vyhledávají potřebné informace z textu a na Internetu

Metodické poznámky

Jedná se o nácvik čtenářské gramotnosti

Řešení

Říše: Animalia (živočichové)
Kmen: Chordata (strunatci)
Třída: Mammalia (SAVCI)
Řád: Perissodactyla (lichokopytníci)
Čeleď: Rhinocerotidae (nosorožcovití)
Druh: NOSOROŽEC DVOUROHÝ
Poddruhy: dvourohý jižní CR, dvourohý kapská forma CR, dvourohý východní CR, dvourohý západní EX

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Vytvořeno v rámci projektu:
Příprava a realizace výukových materiálů pro podporu komunikační výchovy RVP ZV ve výuce českého jazyka a literatury na základních školách a víceletých gymnáziích
Registrační číslo: CZ.1.07/1.1.00/08.0018
www.komunikacnivychova.cz